

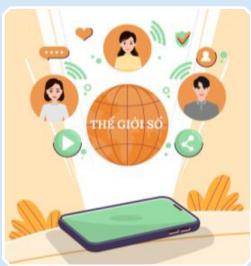
CHỦ ĐỀ 1:

TÀI SẢN SỐ CỦA BẠN VÀ CÁC RỦI RO SỐ

Bài 1: Khám phá thế giới số và tài sản số của bạn

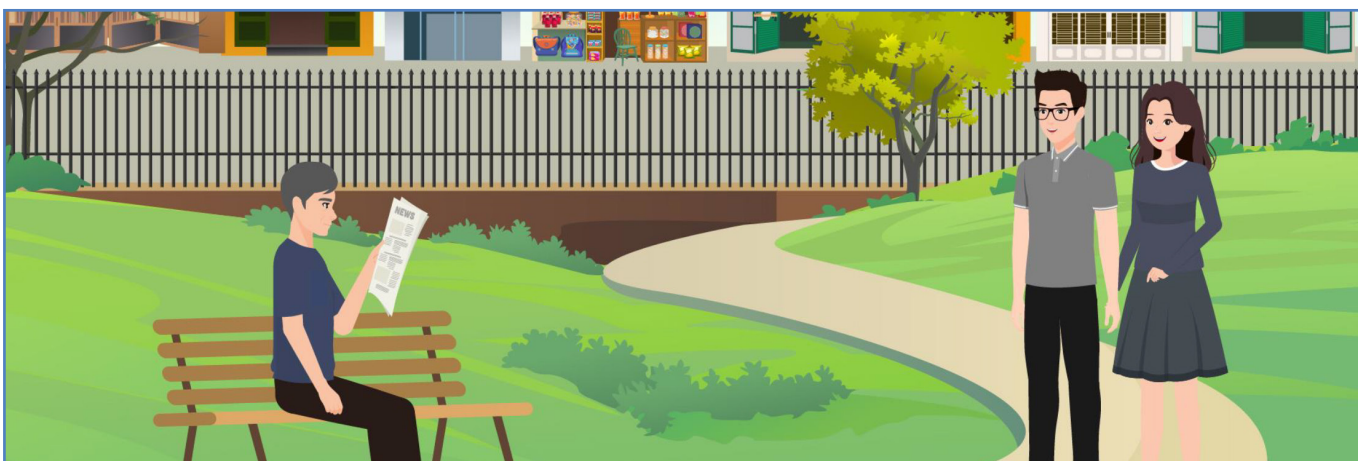

MỤC TIÊU:

- Hiểu được thế giới số là gì, cũng như khám phá bức tranh thế giới số toàn cầu và Việt Nam
- Hiểu về tài sản số, nêu được các tài sản số của bản thân và doanh nghiệp của mình
- Nắm được một số các lưu ý quan trọng trong bảo vệ tài sản số

1. Thế giới số là gì?

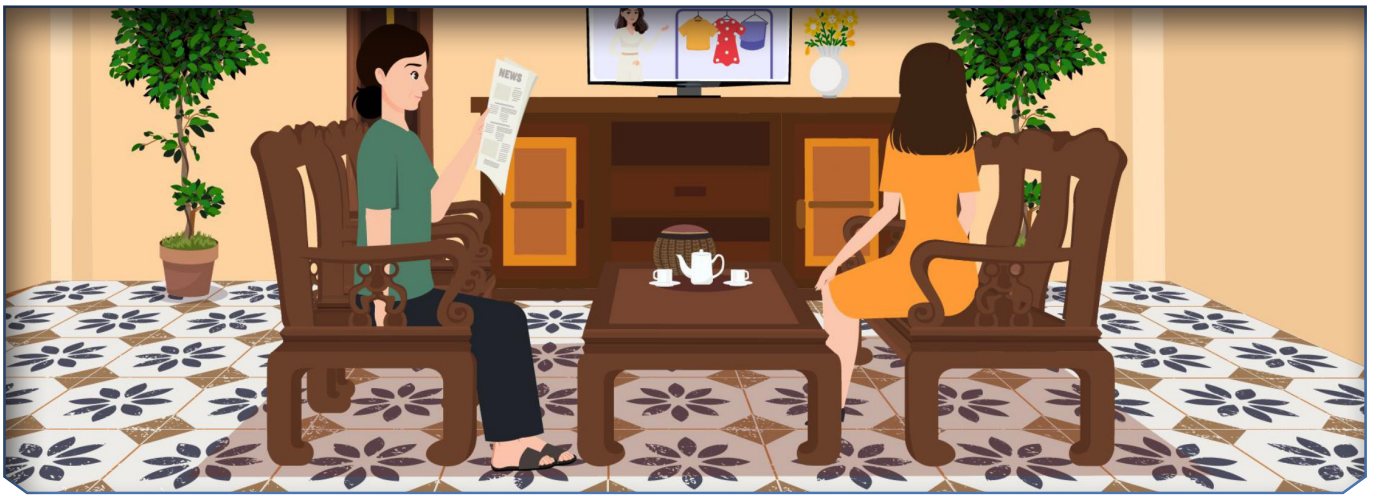
Hình 1.1. Ngôi làng truyền thống

Ở một ngôi làng nọ, mọi người đọc tin tức qua báo hoặc bảng tin cộng đồng. Họ gặp nhau để trò chuyện và họ đi chợ hàng ngày để mua bán hàng hoá.

Hình 1.2. Ngôi làng số

Ở “ngôi làng số”, với các thiết bị như điện thoại, máy tính..., mọi người có thể đọc tin tức trên các mạng xã hội. Họ có thể trò chuyện qua tin nhắn, gọi điện. Họ ngồi ở nhà và mua sắm qua mạng.

Với sự phát triển của công nghệ mạnh mẽ như ngày nay, tất cả chúng ta đều có thể vừa sống trong những “ngôi làng truyền thống” hay thế giới thực, và cả trong “ngôi làng số” hay **thế giới số** - nơi mọi hoạt động, thông tin, và tương tác được số hóa và thực hiện thông qua các công nghệ kỹ thuật số như internet, điện thoại, máy tính, và các thiết bị thông minh khác. Nó mang lại rất nhiều tiện ích và cơ hội cho cuộc sống hiện đại.

2. Tổng quan về thế giới số toàn cầu và Việt Nam

Trên thế giới cũng như tại Việt Nam, số người trong “ngôi làng số” rất lớn. Thế giới, theo thống kê tính tới tháng 1/2024, có hơn 5 tỷ người sử dụng mạng xã hội, hơn 5,3 tỷ người sử dụng Internet, và hơn 5,6 tỷ người sở hữu thuê bao di động. Xét theo tỷ lệ, cứ 10 người thì có khoảng 6 người sử dụng mạng xã hội và khoảng 7 người sử dụng Internet và điện thoại. Tại Việt Nam, tỷ lệ này thậm chí còn cao hơn mức trung bình toàn cầu. Cứ 10 người Việt Nam thì có khoảng 7 người sử dụng mạng xã hội và khoảng 8 người sử dụng Internet. Đáng chú ý, tỷ lệ số thuê bao điện thoại tại Việt Nam đạt mức 169,8% so với tổng dân số¹. Những số liệu này không chỉ thể hiện khả năng kết nối mạnh mẽ, vượt qua giới hạn về không gian và thời gian của thế giới số, mà còn cho thấy lượng thông tin và dữ liệu khổng lồ mà nó có thể tạo ra.

1 Báo cáo kỹ thuật số, We Are Social 2024. <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>

Theo thống kê tính tới tháng 1/2024, trên thế giới có:

Sử dụng
mạng xã hội
> **5 tỷ**
người

tỷ lệ
~ **6/10**
người

Sử dụng
Internet
> **5,3 tỷ**
người

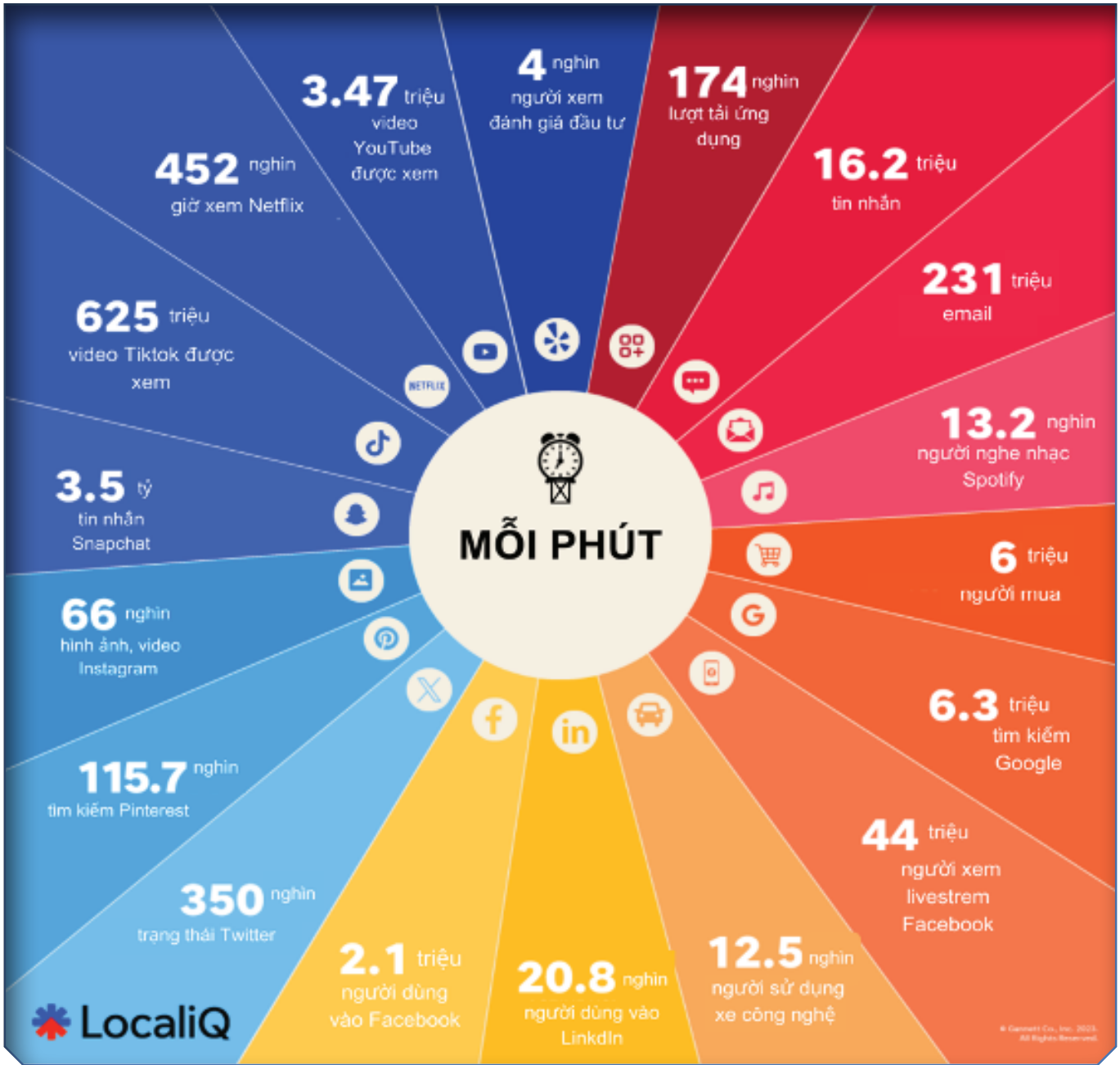

tỷ lệ
~ **7/10**
người

Sở hữu
thuê bao di động
> **5,6 tỷ**
người

Thật vậy, theo thống kê năm 2023, mỗi phút trôi qua trên Internet - một phần quan trọng của thế giới số - người dùng tạo ra và chia sẻ một lượng thông tin khổng lồ, bao gồm 16,2 triệu tin nhắn, 231 triệu email, 6 triệu giao dịch mua sắm trực tuyến, 6,3 triệu lượt tìm kiếm trên Google, và 2,1 triệu người hoạt động trên mạng xã hội Facebook, cùng nhiều hoạt động khác (Hình 2.1). Những con số này thể hiện cơ hội tuyệt vời để kết nối, học hỏi và tìm kiếm thông tin phục vụ cho học tập, công việc và cuộc sống hàng ngày. Tuy nhiên, những thứ có giá trị trên không gian số, như dữ liệu cá nhân, tài khoản trực tuyến, và các tài sản giá trị như tiền trong các tài khoản trực tuyến,... cũng đứng trước nguy cơ rất lớn trở thành mục tiêu của những rủi ro như lộ lọt thông tin, lừa đảo hay tấn công mạng. Trong bối cảnh này, việc hiểu rõ giá trị của những điều này và trang bị kỹ năng cần thiết để bảo vệ chúng không chỉ là nhu cầu mà còn là trách nhiệm của mỗi cá nhân, hộ kinh doanh, tổ chức nhằm đảm bảo an toàn và bền vững khi tham gia thế giới số.

Hình 2.1. Một phút trên Internet năm 2023. Nguồn: LocaliQ

3. Thế nào là tài sản số?

Hãy cùng xem xét tình huống sau: Chị Lan, 40 tuổi, sống trong một ngôi làng truyền thống và gia đình chị có nuôi ong lấy mật và buôn bán mật ong. Chị Lan và gia đình sẽ có những tài sản gì? Về cá nhân, chị Lan có thể có những tài sản hữu hình như ngôi nhà, đồ đạc, xe cộ, và cả những tài sản vô hình như các mối quan hệ,

tiếng tăm hay uy tín. Trong kinh doanh, gia đình chị sở hữu những tài sản hữu hình như các tổ ong, mật ong, cửa hàng, lợi nhuận từ việc bán hàng, cùng với những tài sản vô hình như công thức nuôi ong, bí quyết sản xuất mật ong, hay thương hiệu đã gây dựng.

Hãy cùng xem xét tiếp: Chị Lan tham gia mạng xã hội, và chị quyết định mở một trang bán hàng mật ong gia đình trên mạng xã hội này. Bây giờ, chị Lan và gia đình sẽ có thêm những gì có giá trị trong thế giới số? Cũng giống như trong đời sống thực, giờ đây chị Lan và gia đình cũng có những sở hữu trong đời sống số.

- Về cá nhân, chị Lan và gia đình có các thiết bị số, các tài khoản cá nhân, các thông tin được chia sẻ trên mạng xã hội, các hình ảnh cá nhân chị và gia đình đăng tải, và những mối quan hệ và các kết nối trên mạng.
- Trong kinh doanh, gia đình và chị có tài khoản trang bán hàng, các thông tin và hình ảnh đăng tải về bán hàng, cùng với thương hiệu trực tuyến, uy tín trong cộng đồng mạng, cũng như mối quan hệ với khách hàng trực tuyến.

Trên thế giới, tính tới cuối năm 2024, chưa có định nghĩa thống nhất về tài sản số. Tại Việt Nam, Dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số² (dự kiến được thông qua trong năm 2025), đưa ra định nghĩa tài sản số là tài sản theo quy định tại Bộ luật Dân sự, được thể hiện dưới dạng dữ liệu số, được tạo ra, phát hành, lưu trữ, chuyển giao và xác thực bởi công nghệ số trên môi trường điện tử. Dự luật này hướng đến quản lý các cơ quan, tổ chức, cá nhân tham gia và liên quan đến công nghiệp công nghệ số. Ở góc độ cá nhân và tập thể nói chung khi tham gia vào thế giới số, **tài sản số** có thể được hiểu đơn giản bao gồm *những điều có giá trị tồn tại trong đời sống số của mỗi người hoặc tổ chức*. Chúng có thể bao gồm các tài sản *hữu hình* như thiết bị, phần mềm, tài khoản mạng xã hội, cơ sở hạ tầng; và *vô hình* như quyền sở hữu trí tuệ, kiến thức, danh tính, thông tin, mối quan hệ và danh tiếng. Tùy vào từng trường hợp của mỗi cá nhân và hộ kinh doanh, tổ chức sẽ có những tài sản số khác nhau. Sau đây là bảng tham khảo về các loại tài sản số :

THIẾT BỊ: Điện thoại, máy tính, máy tính bảng, bộ phát wifi, camera, đồng hồ thông minh, xe hơi, tivi có thể kết nối Internet...

PHẦN MỀM: Các ứng dụng cài trên máy tính, điện thoại (ứng dụng mạng xã hội, ngân hàng, chụp ảnh...)...

THÔNG TIN: Thông tin cá nhân, thông tin tài chính (tài khoản ngân hàng, ví điện tử...), thông tin bán hàng, sản phẩm, khách hàng, thông tin các tài khoản bán hàng trên mạng xã hội và sàn thương mại điện tử...

2 <https://chinhphu.vn/du-thao-vbqppl/du-thao-luat-cong-nghiep-cong-nghe-so-6652>

DANH TÍNH: Hồ sơ các tài khoản cá nhân và tổ chức trên mạng xã hội, danh tiếng/uy tín, mạng lưới mối quan hệ...

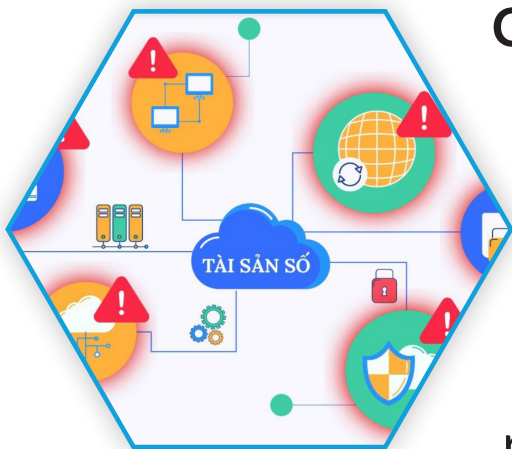
KHÁC: Quyền sở hữu trí tuệ với các nội dung số, khả năng truy cập vào các tài khoản hoặc dịch vụ số đã đăng ký...

SUY NGẪM

Hãy liệt kê những tài sản số mà bạn hoặc hộ kinh doanh của bạn có khi tham gia thế giới số?

4. Một số tính chất của tài sản số và các lưu ý về bảo vệ tài sản số

Giống như trong đời sống thực, nơi mỗi người cần bảo vệ tài sản của mình, trong thế giới số, việc bảo vệ tài sản số cũng là điều vô cùng cần thiết. Nếu như trong đời sống thực, tài sản đứng trước các nguy cơ rủi ro như bị trộm cắp, cướp giật, lừa đảo... thì trong đời sống số, tài sản số cũng đi kèm các rủi ro, đứng trước các nguy cơ bị lộ lọt, truy cập trái phép, lừa đảo... (Nội dung về rủi ro số được đề cập cụ thể ở Bài 2, Chủ đề 1). Bên cạnh đó, các tài sản số có các đặc tính riêng, dẫn đến việc bảo vệ các tài sản số của các cá nhân cũng như tập thể cần có những lưu ý đặc biệt, cụ thể như sau:

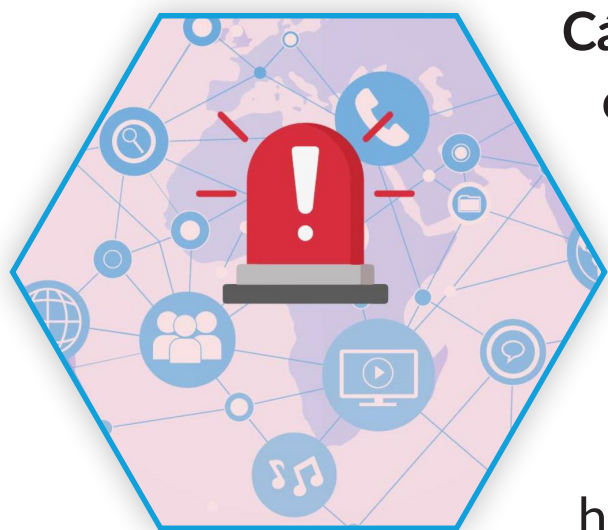

Các tài sản số có tính liên kết chặt chẽ với nhau: Các tài sản trong đời sống số có tính liên kết mạnh mẽ hơn so với trong đời sống thực. Khi một tài sản bị xâm phạm, các tài sản còn lại cũng có nguy cơ bị xâm phạm rất lớn. Ví dụ: Nếu bạn để kẻ xấu tiếp cận hoặc sử dụng các phần mềm độc hại xâm nhập vào điện thoại của bạn trái phép, họ có thể lấy các

thông tin trong điện thoại, hoặc xâm phạm các tài khoản, từ đó họ có thể lấy đi tiền bạc, hoặc sử dụng các tài khoản của bạn để đăng tải các nội dung ảnh hưởng đến uy tín, danh dự của bạn. Điều này đòi hỏi bạn phải bảo vệ tài sản số trên nhiều khía cạnh, không chỉ tập trung vào từng phần riêng lẻ mà cần đảm bảo an toàn tổng thể.

Một số tài sản số có thể dễ dàng tiếp cận, sao chép, và chỉnh sửa:

Một số tài sản số trên không gian mạng bao gồm các thông tin như các bài đăng, hình ảnh... có thể được tiếp cận, sao chép, lưu trữ, và chỉnh sửa một cách dễ dàng. Đôi khi kẻ xấu sẽ lợi dụng điều này để đánh cắp thông tin, mạo danh, hoặc xuyên tạc bôi nhọ danh dự, lừa đảo... Ví dụ: Nếu bạn đăng các hình ảnh lên mạng xã hội mà không quản lý đối tượng người xem, có nguy cơ cao kẻ xấu sẽ lấy hình ảnh của bạn và tạo ra một danh tính giả, sau đó họ sử dụng tài khoản giả mạo để kết bạn và lừa đảo. Để đảm bảo an toàn trong thế giới số, bạn cần luôn nâng cao cảnh giác và luôn nghĩ về những tác động lâu dài của mỗi hành động.

Các tài sản số có tính kết nối toàn cầu và rộng khắp:

Thế giới số có tính kết nối toàn cầu và rộng khắp, không giới hạn không gian và thời gian, do đó khi các rủi ro xảy ra nó cũng có thể được nhân rộng và gây ra những hậu quả tiêu cực rộng khắp và gây thiệt hại nghiêm trọng. Ví dụ: một thông tin sai lệch hay lừa đảo khi xuất hiện trên mạng xã hội nó có thể nhanh chóng được các tài khoản khác nhau ở khắp nơi lan truyền và chia sẻ, gây ảnh hưởng không chỉ tới các

đối tượng liên quan trực tiếp, mà còn có thể gây hoang mang dư luận và ảnh hưởng đến các niềm tin, hiểu biết của cả cộng đồng. Vì vậy, bảo vệ an toàn số không chỉ là trách nhiệm cá nhân mà còn là nghĩa vụ đối với cộng đồng. Mỗi cá nhân và tập thể cần nhận thức rằng, sự an toàn số của mình có liên quan trực tiếp đến an toàn của cả cộng đồng, và điều này cũng là một phần trách nhiệm công dân trong kỷ nguyên số.

Nội dung chính cần ghi nhớ

1.Trong cuộc sống hiện đại, thế giới số tồn tại song song với thế giới thực. Đây là môi trường nơi mọi hoạt động, thông tin và tương tác được số hóa và thực hiện thông qua các công nghệ kỹ thuật số như Internet, điện thoại, máy tính, và các thiết bị thông minh khác.

2.Thế giới số không chỉ rộng lớn mà còn kết nối toàn cầu, tạo ra và chia sẻ một lượng dữ liệu khổng lồ. Điều này mang lại cơ hội mạnh mẽ cho việc kết nối, tìm kiếm thông tin, và chia sẻ phục vụ đời sống cá nhân, học tập, cũng như công việc. Tuy nhiên, các giá trị tồn tại trong thế giới số cũng đối mặt với nhiều nguy cơ như lừa đảo, chiếm đoạt, hay thông tin giả mạo.

3.Giống như trong đời sống thực, mỗi cá nhân và tập thể cũng sở hữu những tài sản trong thế giới số. Các tài sản số này có thể bao gồm thiết bị công nghệ, phần mềm, tài khoản, thông tin, danh tiếng và các mối quan hệ trực tuyến.

4. Tài sản số luôn đi kèm với rủi ro số. Việc bảo vệ tài sản số trở thành yếu tố thiết yếu để tránh các nguy cơ, đồng thời cần lưu ý một số điểm quan trọng:

- **Bảo vệ toàn diện:** Việc bảo vệ tài sản số không nên chỉ tập trung vào từng yếu tố riêng lẻ mà cần đảm bảo sự an toàn tổng thể trên nhiều khía cạnh.
- **Luôn cảnh giác:** Người dùng cần luôn nâng cao nhận thức và cân nhắc kỹ lưỡng về các tác động lâu dài của mỗi hành động trong thế giới số.
- **Trách nhiệm cộng đồng:** Bảo vệ tài sản số không chỉ là trách nhiệm của cá nhân mà còn là nghĩa vụ đối với cộng đồng, bởi sự an toàn số của mỗi người có liên quan mật thiết đến sự an toàn của cả tập thể và cộng đồng.

